

CENTRALE RESULTATER FRA DEN NATIONALE UNDERSØGELSE
AF KVALITET I PÆDAGOGISKE LÆRINGSMILJØER OG RAMMER
I DEN KOMMUNALE DAGPLEJE

Kvalitet i dagplejen for 0-2-årige børn

VIVE

DET NATIONALE FORSKNINGS-
OG ANALYSECENTER FOR VELFÆRD

DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT

Indledning	3
Sådan er kvaliteten undersøgt	4

Sådan er kvaliteten i dagplejens pædagogiske læringsmiljøer	6
Sådan er kvaliteten af relationer	8
Sådan er kvaliteten i de fysiske omgivelser	10
Sådan er kvaliteten i leg og aktivitet	12
Sådan er normering og uddannelse	14

Perspektivering og lokale overvejelser	16
Spørgsmål til dig, der dagligt understøtter dagplejen	18
Dialogkort til at tage med ud i dagplejen	19

Brug resultaterne lokalt

Dette hæfte er især til dig, som arbejder med at udvikle kvalitet i dagplejen eksempelvis som dagtilbudschef, dagplejeleder eller dagplejekonsulent/dagplejepædagog i en kommunal forvaltning. Hæftet formidler centrale resultater fra den første nationale undersøgelse af kvalitet i dagplejen for 0-2-årige børn og er tænkt som inspiration til at anvende resultaterne fra undersøgelsen i jeres lokale kontekst.

Dette hæfte sætter fokus på den kommunale dagpleje. Der er også udgivet et hæfte med fokus på kommunale daginstitutioner for 0-2-årige. Derudover kan du læse selve rapporten "Kvalitet i dagtilbud – National undersøgelse af kvalitet i pædagogiske læringsmiljøer og rammer i kommunale daginstitutioner og dagplejen for 0-2-årige børn" på eva.dk eller vive.dk.

Vi håber, at hæftet kan bruges i jeres videre arbejde med kvalitetsudvikling i dagplejen.

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) og Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd (VIVE)

© EVA, VIVE, 2023
Danmarks Evalueringsinstitut
Holbæk Østre Skole
Tidemandsvvej 1
4300 Holbæk
www.eva.dk

VIVE
Det Nationale Forsknings- og
Analysecenter for Velfærd
Herluf Trolles Gade 11
1052 København K
www.vive.dk

ISBN tryk: 978-87-7182-678-4
ISBN www: 978-87-7182-677-7

Design: Essensen / Trykt hos Stibo Complete A/S
Foto: Unsplash, iStock

Indledning

Hæftet her præsenterer centrale resultater fra den første nationale undersøgelse af kvaliteten i dagplejen for de 0-2-årige børn.

Op bag på cyklen, op i klapvognen eller ind i bilen – og så afsted til dagplejen. Sådan begynder hverdagen for mange børn under tre år i Danmark. Og når de er kommet frem, tilbringer de mange timer i dagplejen, som hver dag yder en stor pædagogisk indsats for at skabe en god, tryk og udviklende hverdag for børnene.

Kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø, som et barn på 0-2 år møder i dagplejen, har stor betydning for barnets trivsel og udvikling. Det gælder for alle børn, men især børn i udsatte positioner. Et dagtilbud af høj kvalitet kan gøre en positiv forskel for deres trivsel og udvikling.

Første nationale undersøgelse om kvalitet for 0-2-årige

Hæftet her præsenterer centrale resultater fra den første nationale undersøgelse af kvalitet i kommunale dagplejer for 0-2-årige. Der findes et tilsvarende hæfte om kvaliteten af daginstitutioner. Undersøgelsen er gennemført af Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd (VIVE) og Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) på vegne af Børne- og Undervisningsministeriet. Undersøgelsen er udført med udgangspunkt i aftalerne mellem regeringen og KL om kommunernes økonomi for 2022 og 2023, hvori det fremgår, at der igangsættes en kvalitetsundersøgelse på dagtilbudsområdet. Formålet med undersøgelsen er på nationalt niveau at opnå systematisk indsigt i kvaliteten af kommunale dagtilbud, herunder viden om dagtilbuddenes rammer og de pædagogiske læringsmiljøer, som børnene møder.

Derfor skal du læse hæftet

Hæftet har til formål at understøtte kommunale forvaltninger i at anvende de nationale resultater i egen kontekst, fx i sammenhæng med lokale strategier for kvalitetsudvikling og pædagogisk tilsyn. Hæftet præsenterer kort metoden bag undersøgelsen og centrale resultater både om rammeforhold og om de tre områder af det pædagogiske læringsmiljø, som er undersøgt: relationer, fysiske omgivelser og leg og aktivitet. Perspektiveringen til sidst i hæftet lægger op til en række spørgsmål, som I kan bruge som afsæt til dialog om jeres videre arbejde med at understøtte udvikling af de pædagogiske læringsmiljøer.

Sådan er kvaliteten undersøgt

Relationer, fysiske omgivelser inde og ude og leg og aktivitet er i fokus i undersøgelsen af de pædagogiske læringsmiljøer i dagplejer landet over.

Kvalitet kan betyde mange ting. Og der kan være forskel på, hvad man oplever som kvalitet, når man er forælder, barn, dagplejer eller leder i den kommunale forvaltning.

I Danmark beskrives den kvalitet, som skal kendetegne alle landets dagtilbud, i dagtilbudsloven, herunder i den styrkede pædagogiske læreplan. Særligt det fælles pædagogiske grundlag i den styrkede pædagogiske læreplan udgør rammen for kvaliteten i dagtilbud og er også udgangspunktet for undersøgelsen af kvalitet i dagplejen.

Design og datagrundlag

Undersøgelsen af rammer og læringsmiljø bygger på data indsamlet i efteråret 2022:

- **Observationer** – vurderinger fra observationer i dagplejer
- **Kommunedata** – data om udvalgte rammeforhold for de deltagende dagplejere
- **Registerdata** – data om fx dagplejernes uddannelsesbaggrund fra Danmarks Statistik
- **Interview** – 10 % af de deltagende dagplejere er interviewet med fokus på dagplejernes perspektiver på deres pædagogiske læringsmiljø.

En repræsentativ undersøgelse

Undersøgelsen er baseret på data fra en stikprøve på 99 dagplejer i 52 kommuner, der er tilfældigt udtrukket. Stikprøven er repræsentativ, og derfor kan man forvente, at undersøgelsens fund afspejler forholdene i kommunale dagplejer for 0-2-årige på nationalt niveau. Undersøgelsen inkluderer dagplejer i eget hjem og ikke fx pardagpleje eller gruppedagpleje mv.

Om det anvendte observationsredskab KIDS Dagpleje

Kvaliteten af de pædagogiske læringsmiljøer er undersøgt med observationsredskabet KIDS Dagpleje fra Dansk Psykologisk Forlag. Redskabet er valgt af Børne- og Undervisningsministeriet på baggrund af et forarbejde gennemført af VIVE og EVA samt inddragelse af eksperter og interessenter på dagtilbudsområdet. Læs mere om forarbejdet på eva.dk.

Det pædagogiske læringsmiljø observeres og vurderes med afsæt i det fokus og den kvalitetsforståelse, som KIDS giver ift. tre områder: relationer, fysiske omgivelser og leg og aktivitet.

Observationerne er gennemført af eksterne certificerede observatører med pædagogisk uddannelse, der var til stede i dagplejen en hel dag.

KIDS Dagpleje er tilpasset undersøgelsen

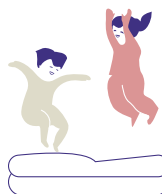
KIDS Dagpleje anvendes i dag i en række kommuner i forbindelse med tilsyn og udvikling. I denne undersøgelse anvendes redskabet alene til at observere og vurdere kvaliteten i de pædagogiske læringsmiljøer på observationsdagen. Til det anvendes redskabets tre grundlæggende områder; relationer, fysiske omgivelser samt leg og aktivitet. I kommunerne er der typisk dialog som en del af processen, når KIDS-redskabet anvendes. Det er ikke en del af denne undersøgelse.

Fokus i observationsredskabet

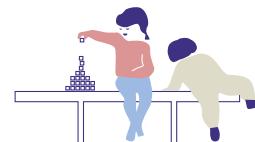
Relationer

- Barn-voksen relationen
- Støtte til børnenes indbyrdes relationer

Fysiske omgivelser

- Indendørs
- Udendørs

Leg og aktivitet

- Børneinitieret leg
- Støtte til børnenes leg
- Vokseninitierede aktiviteter

Vurdering og kvalitetskategorier

Dagplejen vurderes på en række spørgsmål på en femtrinsskala med kategorierne 'Næsten altid', 'Ofte', 'Jævnligt', 'Af og til' og 'Sjældent'. Der beregnes herefter dels en samlet vurdering for hvert af de tre områder (relationer, fysiske omgivelser, samt leg og aktivitet), dels en samlet vurdering af kvaliteten af det pædagogiske

læringsmiljø på tværs af de tre områder. Beregningerne omsættes til fem kvalitetskategorier, som udgør et **kvalitetskontinuum** fra 'fremragende' til 'ringe' kvalitet. Nedenfor gives et kortfattet overblik over de fem kvalitetskategorier og deres betydning ifølge udviklerne af redskabet.

Fremragende

Behov for vedligeholdelse af læringsmiljøet

Understøtter børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse – også børn i udsatte positioner.

God

Tilstrækkelig

Behov for justering af læringsmiljøet

Understøtter i en vis grad børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Kan ikke forventes at gøre en kompenserende positiv forskel for børn i udsatte positioner, dvs. børn møder ikke et læringsmiljø, der substantielt kan bidrage til at opveje et evt. hjemmemiljø med mere sparsomme omsorgs- og udviklingsmuligheder.

Utilstrækkelig

Behov for væsentlig justering af læringsmiljøet

Understøtter i lav grad børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Ingen kompenserende forskel for børn i udsatte positioner.

Ringe

Sådan er kvaliteten i dagplejens pædagogiske læringsmiljøer

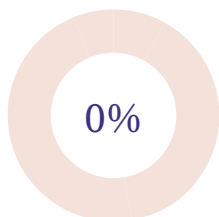
Ganske få dagplejer vurderes til at have et pædagogisk læringsmiljø af en kvalitet, der kan bidrage positivt til at styrke børns trivsel, læring, udvikling og dannelse. Få det samlede billede på kvaliteten her.

Seks pointer om den overordnede kvalitet i dagplejen

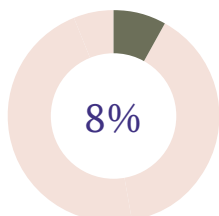
- 1 Stor forskel på kvaliteten.** Der er stor forskel på kvaliteten i de pædagogiske læringsmiljøer i dagplejen. Det betyder, at der er stor forskel på, hvordan børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse understøttes.
- 2 Mindre end én ud af 10 dagplejer får vurderingen 'god' kvalitet.** 8 % af dagplejen har pædagogiske læringsmiljøer, der vurderes til at være af 'god' kvalitet, og forventeligt understøtter trivsel, læring, udvikling og dannelse for alle børn – også børn i udsatte positioner.
- 3 Fire ud af 10 dagplejer vurderes til 'tilstrækkelig' kvalitet, men det er ikke 'godt nok'.** Det pædagogiske læringsmiljø i 39 % af dagplejen vurderes til at være af 'tilstrækkelig' kvalitet. Det betyder ifølge udviklerne af KIDS, at børnene bliver passet *forsvarligt*, men at det pædagogiske læringsmiljø kun i en vis grad forventes at understøtte børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.
- 4 Mere end fem ud af 10 dagplejer er af 'utilstrækkelig' eller 'ringe' kvalitet.** Det pædagogiske læringsmiljø er i mere end fem ud af 10 dagplejer vurderet til at være af 'utilstrækkelig' eller 'ringe' kvalitet. Her understøttes børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse i tilsvarende mindre grad.
- 5 Ganske få dagplejer kan gøre en positiv forskel for børn i udsatte positioner.** Ni ud af 10 dagplejer har pædagogiske læringsmiljøer, der vurderes til at være af 'tilstrækkelig' eller lavere kvalitet. De kan derfor ikke forventes at gøre en kompenserende positiv forskel for børn i udsatte positioner, fx for børn, der kommer fra hjem med færre muligheder for omsorg og udvikling.
- 6 Relationer får højere vurderinger og fysiske omgivelser de laveste.** Dagplejen vurderes generelt højere, når det kommer til relationerne i det pædagogiske læringsmiljø, end når det drejer sig om fysiske omgivelser og leg og aktivitet.

Resultater for kvalitet i læringsmiljøet

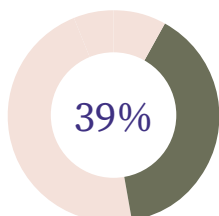
Fremragende

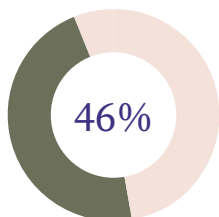
God

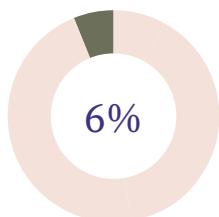
Tilstrækkelig

Utilstrækkelig

Ringe

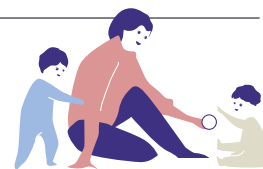
“Hvordan ser det ud i min kommune?”

Undersøgelsen kan ikke sige noget om kvaliteten i specifikke kommuner, men da undersøgelsen er repræsentativ, kan man forvente, at resultaterne afspejler forholdene i kommunale dagpleje for 0-2-årige på nationalt niveau. Gennem et regneeksempel giver vi her et billede af, hvordan resultaterne kunne tage sig ud lokalt i en gennemsnitskommune, der har dagpleje:

I ‘min’ gennemsnitskommune med 219 børn i dagplejen og 88 dagplejer med en gennemsnitlig normering på 3,3 børn vil kvaliteten i læringsmiljøerne kunne se sådan ud:

- I **0 dagplejer** møder børnene et pædagogisk læringsmiljø af ‘fremragende’ kvalitet.
- I **7 dagplejer** møder børnene et pædagogisk læringsmiljø af ‘god’ kvalitet.
- I **35 dagplejer** møder børnene et pædagogisk læringsmiljø af ‘tilstrækkelig’ kvalitet.
- I **41 dagplejer** møder børnene et pædagogisk læringsmiljø af ‘utilstrækkelig’ kvalitet.
- I **5 dagplejer** møder børnene et pædagogisk læringsmiljø af ‘ringe’ kvalitet.

Sådan er kvaliteten af relationer

Dagplejerne er imødekommende og interesserede i børnene. Men der mangler sensitivitet og anerkendelse i relationerne, og børnene mangler støtte til at indgå i børnefællesskaber.

Trygge og anerkendende relationer er afgørende for at yde omsorg, ikke mindst for børn i alderen 0-2 år. Forskning og den styrkede pædagogiske læreplan peger på, at både relationerne mellem barn og pædagogisk personale og børnene imellem har betydning for børnenes trivsel og udvikling. Begge typer af relationer indgår som en del af vurderingen af kvaliteten i det pædagogiske læringsmiljø.

Dagplejens arbejde med relationer vurderes højest

Relationen mellem dagplejeren og barn er også det parameter, dagplejen relativt set vurderes højest på. Det skyldes især, at dagplejerne generelt taler venligt og med en god tone. Fx ser vi i en observation en dagplejer, der sætter sig på gulvet og med kropssprog og stemmeføring viser børnene, at dagplejeren er tilgængelig og interesseret i børnene. Desuden svarer dagplejeren både kropsligt og sprogligt, når børnene udtrykker sig.

Behov for mere sensitivitet og responsivitet

Der er dog mange steder potentiale for mere anerkendende samspil. I observationerne ser vi flere eksempler på dag-

plejere, der er optaget af praktiske gøremål, og som har et lukket kropssprog, der ikke inviterer til samspil. Fx går et barn rundt om en dagplejer og viser flere gange initiativ til kontakt, men dagplejeren responderer ikke. Omvendt viser observationerne også eksempler på anerkendelse. Fx ser vi en dagplejer, der sætter sig ned ved siden af et barn, der har slået en kammerat, og med kropssprog og ord spejler barnets vrede følelser og hjælper begge børn videre.

Når den samlede kvalitet af relationerne mange steder ikke vurderes højere, skyldes det i høj grad for meget irettesættelse og regulering og for lidt anerkendelse i relationerne til børnene. Et eksempel på irettesættelse uden forklaring er fra en tur i haven, hvor børnene begynder at samle efterårsblade op for at lege med dem. Dagplejeren giver besked om, at de skal stoppe med at samle blade, fordi de ikke kan bruges til noget.

Undersøgelsen viser, at der i mange dagplejer er brug for i højere grad at efterleve børnesynet fra det fælles pædagogiske grundlag, hvori det fremhæves, at børn skal opleve anerkendende relationer, hvor de føler sig set og hørt.

Udvalgte resultater om kvaliteten i relationer

- 67 % af dagplejerne anvender 'sjældent' eller 'af og til' **regulering eller irettesættelse**.
- 61 % af dagplejerne er 'ofte' eller 'næsten altid' et **godt forbillede** for børnene og taler venligt og med en god tone.
- 22 % af dagplejerne er 'ofte' eller 'næsten altid' **sensitive** ift. barnets behov, oplevelser, intentioner og følelser.
- 16 % af dagplejerne etablerer ofte' eller 'næsten altid' **lege og aktiviteter med henblik på inklusion** af alle børn i fællesskabet.
- 8 % af dagplejerne er 'ofte' eller 'næsten altid' **opmærksomme på børnenes fællesskaber**.
- 8% af dagplejerne hjælper 'ofte' eller 'næsten altid' børnene i **konflikter** ved at sætte ord på, hvad der sker.

Behov for fokus på børnefællesskabet

Nyere forskning og den styrkede pædagogiske læreplan peger på, at relationen til de andre børn er betydningsfuld – også for de yngste. Og observationerne viser, at dagplejerne ofte ikke er opmærksomme på børnenes *indbyrdes* relationer. Et eksempel er fra en frokost, hvor en dagplejer interagerer med børnene parallelt, fx ved at øse op og tale med hvert enkelt barn uden at understøtte, at børnene hjælper hinanden eller taler sammen. Vi ser dog også eksempler på det modsatte, hvor en dagplejer i en spontant opstået sove-leg for børn og dukker lægger sig sammen med børnene og støtter dem i at se og bygge videre på hinandens initiativer.

Håndtering af konflikter udfordrer også flere steder. Det fortæller dagplejerne selv i interviews, og det viser sig også i flere observationer. Fx når en dagplejer i en konflikt om legetøj reagerer ved at sige: "Så må ingen lege med den" i stedet for at sætte ord på, hvad der er sket.

Behov for fokus på deltagelsesmuligheder for alle børn

I de fleste dagplejer er der behov for at styrke etableringen af lege og aktiviteter med henblik på at skabe deltagelsesmuligheder for alle børn i børnefællesskabet. Nogle steder sker det allerede, fx sætter en dagplejer en vild piratleg i gang og motiverer alle børn til at være med, inklusive det yngste barn på dagplejerens arm. Der er potentiale i at arbejde mere fokuseret med børnefællesskaberne og skabe deltagelsesmuligheder for alle børn og særligt børn i udsatte positioner, sådan som den styrkede pædagogiske læreplan lægger op til.

Tre vigtige pointer til det videre arbejde med relationer

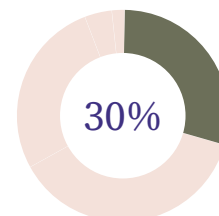
- 1 Der er behov for mere sensitivitet i relationerne til børnene, fx at dagplejer sætter ord på børnenes følelser, behov og oplevelser og reagerer aktivt på dem.
- 2 Der er behov for mere arbejde med børnefællesskaberne og dermed børnenes relationer til hinanden hen over dagen.
- 3 Der er behov for at skabe deltagelsesmuligheder for alle børn, også dem der er passive eller har svært ved at komme med i fællesskabet.

Resultater for kvaliteten af relationer

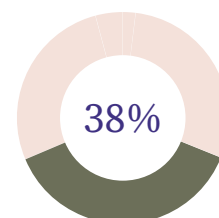
Fremragende

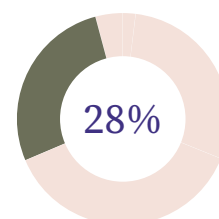
God

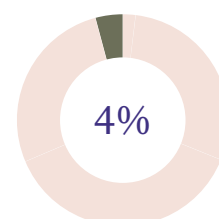
Tilstrækkelig

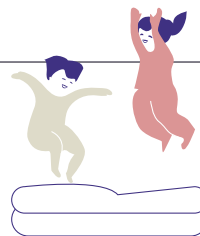
Utilstrækkelig

Ringe

Sådan er kvaliteten i de fysiske omgivelser

Mens dagplejen generelt har indbydende og velholdte indendørsrum, mangler børnene tydeligt indrettede og varierede legesteder og nok legetøj både inde og ude.

Rum, interiør, materialer og legetøj inden- og udendørs udgør en ramme, som ifølge forskningen har betydning for børns erfaringsdannelse og sociale liv. Det fremhæves også i den styrkede pædagogiske læreplan, at den fysiske indretning er med til at sikre alle børns trivsel, sundhed, udvikling og læring. Derfor vurderes kvaliteten af dagplejens fysiske omgivelser inde og ude på lige fod med kvaliteten af relationer og leg og aktiviteter i undersøgelsen.

Indendørsrum er mange steder velholdte

I dagplejen bliver de indendørs omgivelser vurderet højere end de udendørs omgivelser. De højeste vurderinger indendørs gives, fordi rummene er indbydende og velholdte, og materialer og legetøj er vedligeholdte. Mange steder har børnene i dagplejen dog brug for mere legetøj. Og at legetøjet placeres, så børnene selv kan nå det. Fx ser vi eksempler på, at der ikke er nok biler til, at to børn kan lege sammen, eller at legetøjet ligger blandet sammen i store kasser, som gør det vanskeligt for børn i 0-2-årsalderen at overskue og samle materialer, der er relevante for en leg.

Rummene mangler tydelige legesteder

Den samlede kvalitet af de indendørs omgivelser vurderes relativt set lavt. Det skyldes i høj grad, at der mangler tydeligt indrettede rum, der understøtter børnenes leg og aktivitet. Det har betydning for de yngste børn, at rummene er lette at aflæse og umiddelbart inviterer til leg, aktivitet og mulighed for ro. Af observationerne i dagplejen fremgår det, at det generelt ikke er tydeligt for børnene, hvad de må og kan, og der mangler velafgrænsede tematiserede legeområder, der inviterer til leg. Alligevel er der i observationerne eksempler på enkelte indrettede områder af højere kvalitet. Fx har en dagplejer indrettet et legeområde, der tydeligt inviterer til bil-leg, hvor både gulv og væg er indrettet til bilbane, der er tilgængelige biler og tilhørende garage. I observationerne ser vi også, at indretningen generelt ikke understøtter, at der er steder, hvor børn kan være henholdsvis aktive og i ro, fx er der primært indrettet til rolig leg eller indrettet til ro og aktivitet på samme madras på gulvet. Der er dog også et eksempel på højere kvalitet, fx er et opholdsrum indrettet med klatreområde, rutsjeområde og hoppehjørne og en afskærmet læsekrog.

Udvalgte resultater om kvaliteten i fysiske omgivelser

- 46 % af dagplejerne har **velholdte og indbydende** rum indendørs.
- 18 % af dagplejerne har **tilstrækkeligt med relevante materialer og legetøj** indendørs.
- 0 % af dagplejerne har **tydeligt indrettede** rum.
- 0 % af dagplejerne har balance mellem **områder til højt og lavt aktivitetsniveau**.
- 0 % af dagplejerne har mange **gode, tematiserede legeområder** udendørs.
- 0 % af dagplejerne har udendørsområder, der understøtter **forskellige legeformer**.

Behov for tydelige og varierede legeområder udendørs

Dagplejen bliver generelt vurderet lavt på kvaliteten af de udendørs omgivelser, og der er mange steder brug for et løft. Blandt andet mangler der tematiserede legeområder, dvs. afgrænsede legeområder, der tydeligt inviterer til leg, som fx områder, hvor børnene kan cykle, lege i sandkasser, legehuse, klatrestativer, og steder, hvor det er tydeligt for børnene, hvad de må og kan. Der er også brug for udendørsarealer, der i højere grad understøtter forskellige legeformer, fx fysisk udfordrende lege, rollelege og konstruktionslege. I observationerne ser vi eksempler på haver med meget lidt tydelighed og variation, hvor der fx er ét legehus og én sandkasse med kun meget lidt sandlegetøj og ét køreredskab. Der er dog også eksempler på nogle varierede tematiserede legeområder. Fx et dukkeområde med pusleplads, et krea hjørne i ly for vejret med papir og farver og køreområde med kegler, lyskryds og flere køretøjer.

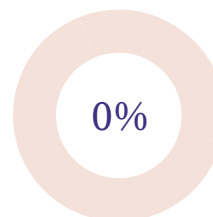
Resultaterne af undersøgelsen peger på, at der både indendørs og især udendørs er et potentiale for, at dagplejerne styrker indretningen af deres pædagogiske læringsmiljø, så de fysiske omgivelser i højere grad understøtter leg i børnefællesskaberne, kropslig udfoldelse, og at børn kan trække sig og søge ro og fordybelse.

Tre vigtige pointer til det videre arbejde med fysiske omgivelser

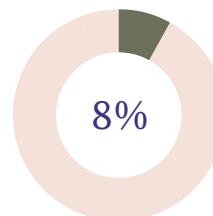
- 1 Der er behov for mere legetøj i børnehøjde.
- 2 Der er behov for tydelig inviterende indretning og velafgrænsede legeområder inde og ude.
- 3 Der er behov for udendørsarealer, der i højere grad understøtter forskellige legeformer, fx grovmotoriske lege.

Resultater for kvaliteten af fysiske omgivelser

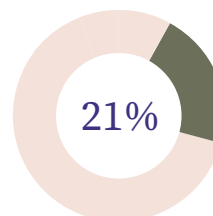
Fremragende

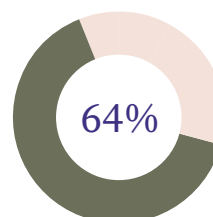
God

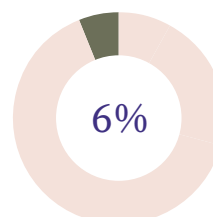
Tilstrækkelig

Utilstrækkelig

Ringe

Sådan er kvaliteten i leg og aktivitet

Aktiviteterne i dagplejen er alderssvarende, men der er for få af dem. Legen mangler plads, og børnene mangler støtte til at komme ind, deltage og fordybe sig i den.

I legen kan børn udfolde og udvikle sig, og i aktiviteterne kan dagplejen understøtte børns alsidige erfaringer og udvikle relationerne børnene imellem. Deltagelsesmuligheder i leg er ifølge forskningen helt afgørende for børns udvikling og trivsel og står også centralt i den styrkede pædagogiske læreplan. Derfor er *kvaliteten* i leg og aktiviteter i dagplejen en del af den samlede kvalitetsvurdering i undersøgelsen.

Aktiviteter er mange steder aldersrelevante

Kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø i dagplejen vurderes højere, når det kommer til de aktiviteter, dagplejerne sætter i gang. De højere vurderinger handler primært om kvaliteten af aktiviteterne, som i halvdelen af dagplejerne er aldersrelevante. Fx spiller en dagplejer guitar og synger med børnene, der engageret 'spiller med' på claves. I størstedelen af dagplejen bliver aktiviteterne ikke gennemført uafhængigt af børnenes perspektiv. Fx justerer en dagplejer aktivitet fra juledekorationer til at 'lege med ler', da hun opdager, at den tiltænkte aktivitet er for svær.

Brug for flere og alsidige aktiviteter

Når den samlede kvalitet af aktiviteterne alligevel ikke vurderes højere, skyldes det i høj grad for få aktiviteter og for lidt variation i aktiviteterne. Generelt observeres der meget få aktiviteter i dagplejerne og for få forskelligartede aktiviteter. Et sted ser vi fx i løbet af en hel dag én aktivitet: højtlesning. Andre steder viser observationerne, at børn tilbydes mange forskellige små og større aktiviteter i løbet af dagen, fx bliver legehuset malet (med vand og pensler), børnene kommer på insektjagt i græsset, der males med kridt på fliserne, og indendørs er der højtlesning og puslespil.

Brug for mere plads til leg

De nationale resultater tegner et billede af, at leg har en lav prioritet i hverdagen i dagplejen. Observationerne viser fx, at dagplejen mangler tilbud til børnene om deltagelse i forskellige legeformer.

Det ses fx flere steder, at børn ofte tilbydes dukker og biler, mens grovmotorisk udfoldelse ikke prioriteres og i nogle tilfælde stoppes. Observationerne viser også, at børnene ikke har mulighed for længerevarende lege og ikke understøttes i at være fordybet i leg.

Udvalgte resultater om kvaliteten i leg og aktivitet

- I 66 % af dagplejerne gennemføres aktiviteter **ikke uafhængigt af børnenes perspektiv** 'ofte' eller 'næsten altid'.
- I 49 % af dagplejerne er aktiviteterne 'ofte' eller 'næsten altid' **aldersrelevante**.
- I 13 % af dagplejerne er der 'ofte' eller 'næsten altid' **opmærksomhed på at beskytte legen**.
- I 11 % af dagplejerne skaber dagplejeren 'ofte' eller 'næsten altid' **vilkår for børnenes legeoplevelser med hinanden**.
- I 8 % af dagplejerne er dagplejeren 'ofte' eller 'næsten altid' aktiv ift. at **facilitere og udfordre legen**, hvis der er behov for det.
- 0 % af dagplejerne har 'ofte' eller 'næsten altid' **forskelligartede aktiviteter**.

Behov for at støtte børnenes leg

Ganske få dagplejere har opmærksomhed på at støtte børnenes deltagelse i leg. Observationerne viser blandt andet, at børn, hvis adfærd kan opleves forstyrrende, ikke hjælpes til at komme med i leg. Fx ser vi et barn, der tager en bil fra et andet barn. I stedet for at hjælpe de to børn til at lege sammen, siger dagplejeren bestemt, at barnet skal give bilen tilbage og tager bilen ud af barnets hænder. Omvendt ser vi også et par børn lege 'mor går på arbejde', mens et par andre børn ser nysgerrigt til. Dagplejeren udvider nænsomt børnenes leg ved at tilbyde rekvisitter og ideer. Med rygsække, madpakker og overtøj bliver hele børnegruppen engageret i leg sammen og hjælper hinanden med at blive klar til at 'gå på arbejde'.

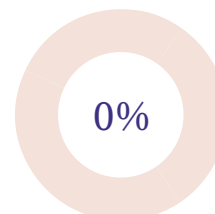
Interviews med dagplejerne viser, at dagplejernes primære tilgang er, at leg foregår på børnenes initiativ med en lav grad af involvering fra dagplejers side. Denne tilgang peger på et væsentligt behov for at brede perspektivet på leg ud og styrke praksis omkring legen i dagplejen. På den måde kan det pædagogiske læringsmiljø i højere grad afspejle den pædagogiske læreplans forståelse af leg, hvor det fremhæves, at legen nogle gange skal støttes, guides og rammesættes for, at alle børn kan være med.

Tre pointer til det videre arbejde med leg og aktivitet

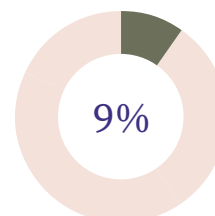
- 1 Der er behov for sikre et alsidigt tilbud af aktiviteter, der kan motivere alle børn.
- 2 Der er behov for at forbedre vilkårene for børnenes leg, herunder at dagplejer i høj grad beskytter legen fra forstyrrelser og understøtter børnenes mulighed for fordybelse.
- 3 Der er behov for mere støtte til legen, så alle børn kan deltage i og engagere sig i leg – også dem, som har svært ved det.

Resultater for kvaliteten af leg og aktivitet

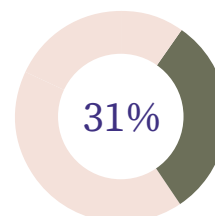
Fremragende

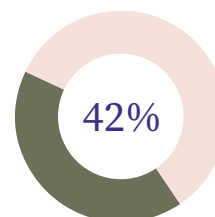
God

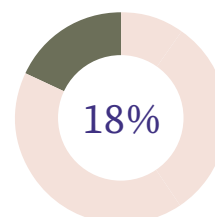
Tilstrækkelig

Utilstrækkelig

Ringe

Sådan er normering og uddannelse

Undersøgelsen peger på, at antallet af børn, der er indskrevet pr. dagplejer, og dagplejerens uddannelse, hænger sammen med kvaliteten i det pædagogiske læringsmiljø.

Forhold som fx normering og dagplejerens uddannelsesniveau sætter rammen om det pædagogiske læringsmiljø. Når man vil have indblik i kvalitet og forstå resultaterne af undersøgelsen, er det derfor vigtigt at have viden om væsentlige rammeforhold.

Et stort flertal har fire børn indskrevet

Ser vi på normeringen, forstået som forholdet mellem antallet af dagplejere og antallet af børn, er der ikke store forskelle på tværs af dagplejerne. Den gennemsnitlige normering på tidspunktet for dataindsamling i de kommunale forvaltninger er 3,8 indskrevne børn pr. dagplejer.

Indskrevne børn i dagplejen:

- 8 % har fem børn
- 71 % har fire børn
- 17 % har tre børn
- 4 % har to børn

Normeringen opgjort på den dag, der er gennemført observationer, varierer mere. Gennemsnitligt er dagsnormeringen 2,6 børn pr. dagplejer.

Antal indskrevne børn hænger sammen med kvaliteten

Undersøgelsen viser, at færre indskrevne børn i dagplejen ser ud til at have en positiv sammenhæng med den samlede vurdering af det pædagogiske læringsmiljø. Dvs. at de dagplejere, der vurderes til at have et læringsmiljø af 'tilstrækkelig' eller 'god' kvalitet, i gennemsnit har færre børn indskrevet end dagplejere, der får vurderingen 'utilstrækkelig' eller 'ringe' kvalitet, når vi har taget højde for dagplejerens uddannelsesniveau, fravær, anciennitet og deltagelse i legegrupper.

Dagplejernes uddannelse hænger sammen med kvaliteten

Vi finder en positiv sammenhæng mellem dagplejernes uddannelsesniveau og kvaliteten i det samlede pædagogiske læringsmiljø, særligt inden for området relationer. Dagplejere med enten en gymnasial uddannelse eller en erhvervs- eller videregående uddannelse har større sandsynlighed for at kunne tilbyde et pædagogisk læringsmiljø af 'tilstrækkelig' eller 'god' kvalitet sammenlignet med dagplejere med en grundskoleuddannelse, når vi har taget højde for antal børn tilknyttet dagplejen, fravær, anciennitet og deltagelse i legegrupper.

Uddannelse hos dagplejerne

- 66 % har en erhvervsfaglig uddannelse eller en videregående uddannelse (fratrasket pædagoger og pædagogiske assistenter).
- 14 % har grundskole som højeste uddannelse.
- 9 % har en gymnasial uddannelse som højest fuldførte uddannelse.
- 7 % er uddannet pædagogiske assistenter.
- 4 % har en pædagoguddannelse.

Hvad er en sammenhæng?

Analyserne af sammenhænge mellem rammeforhold og vurderinger af de pædagogiske læringsmiljøers kvalitet giver ikke mulighed for at vurdere, om der er tale om årsagssammenhænge. Det vil sige, om det ene forhold – fx personalets uddannelse – er årsag til det andet – fx god kvalitet – eller om et evt. tredje forhold kan have betydning for begge de forhold, vi undersøger. Der er derfor ikke tale om en effektanalyse men at to forhold eksisterer samtidigt.

‘Den gennemsnitlige dagpleje’ – udvalgte tal

- Dagplejerne i undersøgelsen har i gennemsnit ca. fire børn indskrevet.
- På observationsdagen er normeringen en smule lavere, knap tre børn pr. dagplejer.
- Næsten alle er tilknyttet en legegruppe (ca. 95 %), hvor af ca. to tredjedele mødes med kolleger en eller flere gange om ugen.
- Hovedparten af dagplejerne har formel efteruddannelse (74 %). Der er overvejende tale om efteruddannelse i form af kortere kurser i AMU-regi.
- Dagplejerne har i gennemsnit ca. 17 års anciennitet i nuværende ansættelse som dagplejer. De havde i gennemsnit ca. 6 % fravær i 2021.
- Halvdelen (54 %) af dagplejerne arbejder i en kommune med en ledelsesstruktur med én samlet dagpleje.
- Ledelsesspændet for dagplejerne er i gennemsnit ca. 75 dagplejere pr. personaleleder. Det skal i relation hertil bemærkes, at en væsentlig del af den faglige ledelse af dagplejerne i mange kommuner varetages af dagplejekonsulenter/dagplejepædagoger. Disse er typisk pædagogisk uddannet personale, der varetager opgaver i relation til faglig sparring, udvikling og kvalitetssikring i dagplejen.

Perspektivering og lokale overvejelser

Dagplejen er en central ramme om de 0-2-årige børns liv. Hver dag yder dagplejere en stor pædagogisk indsats for at skabe en god, tryk og udviklende hverdag for de yngste børn. Undersøgelsen tegner et nationalt billede af kvaliteten, som den ser ud, når vi iagttager den med afsæt i redskabet KIDS Dagpleje kombineret med viden om en række udvalgte rammeforhold. Undersøgelsen viser, at kvaliteten i det pædagogiske læringsmiljø bør styrkes. Især tre pointer står klart optegnet:

- Få dagplejer har et pædagogisk læringsmiljø af en kvalitet, vi kan forvente vil bidrage positivt til at styrke børns trivsel, læring, udvikling og dannelse. Med afsæt i forskning om betydningen af kvalitet er resultaterne bekymrende, særligt ift. børn i udsatte positioner.
- Der er brug for en indsats for at styrke dagplejernes arbejde med sensitive relationer mellem barn og dagplejer, understøttelse af børnenes fællesskaber samt børnenes legemuligheder.
- Færre indskrevne børn ser ud til at have en positiv sammenhæng med den samlede vurdering af det pædagogiske læringsmiljø. Det samme gør uddannelse ud over grundskolen.

Undersøgelsen peger på, at der er behov for at højne kvaliteten i de pædagogiske læringsmiljøer, så børn i alle dagplejer oplever læringsmiljøer, der understøtter deres trivsel, læring, udvikling og dannelse. Det vil være relevant i alle landets kommuner, der har dagpleje.

Det afgørende spørgsmål, der er relevant for de nationale beslutningstagere, de kommunale beslutningstagere og kommunale forvaltninger og i den enkelte dagpleje, er:

Hvordan kan vi bruge resultaterne fra den nationale undersøgelse til at videreudvikle kvaliteten lokalt?

Det er relevant at gå i dialog om resultaterne på forskellige niveauer i kommunen. På de næste sider findes spørgsmål til dialog og refleksion.

Spørgsmål til refleksion i den kommunale forvaltning

Refleksion over undersøgelsens resultater

- I hvilket omfang kan vi genkende resultaterne set i forhold til den viden, vi har om kvaliteten af dagplejen i egen kommune? Hvilke resultater overrasker os mest?
- Hvilke resultater/dele af undersøgelsens områder og resultater vil være vigtigst først at se nærmere på og arbejde med hos os?
- Hvordan vil vi gå i dialog med dagplejerne, forældre, kommunalpolitikere/det politiske udvalg og direktion om resultaterne?

Refleksion over vores indsigt i kvalitet

- I hvilket omfang har vi et samlet og fyldestgørende billede af kvaliteten i dagplejen? Har vi brug for mere viden?
- I hvor høj grad får vi med vores nuværende tilsynspraksis, pædagogiske læreplaner, sparring og osv. indblik i, om der er dagplejer, hvor kvaliteten ikke er god nok?
- Hvordan sikrer vi tilstrækkeligt fokus på de dagplejer, der har behov for opfølgning og støtte? Er der dagplejer, som vi bør understøtte yderligere?

Refleksion over kompetencer, evalueringskultur og faglig ledelse

I lyset af de nationale resultater er det oplagt at overveje, hvordan kompetencer, evalueringskultur og faglig ledelse kan bidrage til at styrke kvaliteten i dagplejen.

- Hvordan kan vi være med til at understøtte og sikre, at alle dagplejer har tilstrækkelig viden til at arbejde relationskompetent, støtte børnene i deres leg og fællesskaber?
- Hvordan kan vi understøtte, at evalueringskulturen i dagplejen kan bidrage til at udvikle læringsmiljøerne yderligere?
- Hvordan kan vi understøtte dagplejelederne og dagplejepædagoger i at styrke den faglig ledelse i dagplejen?

Spørgsmål til dig, der dagligt understøtter dagplejen

Brug spørgsmålene her til drøfte, hvordan I får udviklet en dagpleje, der har en endnu mere relationskompetent praksis med gode fysiske omgivelser, hvor der er varierede aktiviteter og støtte og plads til leg.

Relationer

1

I lyset af undersøgelsens resultater og vores lokale viden fra fx tilsyn, er der så noget, vi har særligt brug for at sætte fokus på ift. relationer i vores understøttende arbejde?

2

Hvordan kan vi styrke dagplejernes arbejde med sensitive voksen-barn-relationer? Har vi gode eksempler, som andre dagplejer kan lade sig inspirere af?

3

Hvordan kan vi styrke dagplejernes arbejde med børnenes indbyrdes relationer og deltagelsesmuligheder i børnefællesskaber? Har vi gode eksempler, som andre dagplejer kan lade sig inspirere af?

Fysiske omgivelser

1

I lyset af undersøgelsens resultater og vores viden fra tilsyn mv. er der så noget, vi har særligt brug for at sætte fokus på ift. de fysiske omgivelser?

2

Hvordan kan vi styrke dagplejernes arbejde med at tilbyde indbydende, afgrænsede legesteder med tilstrækkeligt legetøj i børnehøjde?

3

Hvordan kan vi styrke dagplejernes arbejde med at tilbyde tydelig indretning, der understøtter forskellige legeformer både inde og ude? Har vi gode eksempler, som andre dagplejer kan lade sig inspirere af?

Leg og aktiviteter

1

I lyset af undersøgelsens resultater og vores viden fra fx tilsyn, er der så noget, vi har særligt brug for at sætte fokus på ift. leg og aktivitet?

2

Hvordan kan vi styrke dagplejernes arbejde med at tilbyde flere og varierede aktiviteter? Har vi gode eksempler, som andre dagplejer kan lade sig inspirere af?

3

Hvordan kan vi styrke dagplejernes arbejde med at skabe gode vilkår for leg og støtte legen og børnenes deltagelse i leg? Har vi gode eksempler, som andre dagplejer kan lade sig inspirere af?

Dialogkort til at tage med ud i dagplejen

Når I går i dialog med dagplejerne om resultaterne af den nationale undersøgelse, så tag spørgsmålene med.

Undersøgelsen viser, at der i dagplejen er potentiale for i højere grad at arbejde med anerkendende relationer, at inddrage alle børn i fællesskaber og leg samt indrette fysiske omgivelser, der understøtter børnenes muligheder for leg og fordybelse.

Brug spørgsmålene her som inspiration til en dialog om kvalitet i jeres dagpleje, fx i kollegafællesskabet i legegruppen/legestuen.

- I hvilket omfang kan vi genkende resultaterne fra vores egen praksis? Hvilke resultater er mest genkendelige?

- Hvordan oplever vi kvaliteten i vores dagpleje ift. relationer, fysiske omgivelser samt leg og aktivitet? Hvad bliver vi nysgerrige på i vores egen praksis?

- Hvad har vi brug for at udvikle og styrke i vores pædagogiske praksis? Hvad bliver vi mest optagede af at arbejde videre med?

- Hvordan kan vi gå til arbejdet både i egen dagpleje og i kollegafællesskabet i legestuen? Og hvem har vi brug for at involvere?

Med afsæt i refleksioner, kan I opsamlende overveje:

→ Hvordan og hvornår vil vi følge op?

Få mere viden
om undersøgelsen på
eva.dk eller vive.dk

Læs mere om design og metode,
herunder personalets oplevelse af
at blive observeret

Læs hele undersøgelsen, herunder
interview med det pædagogiske
personale

DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT

T 3555 0101
E eva@eva.dk
H www.eva.dk